

Rewolucja lutowa we Francji - 1848 r.

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

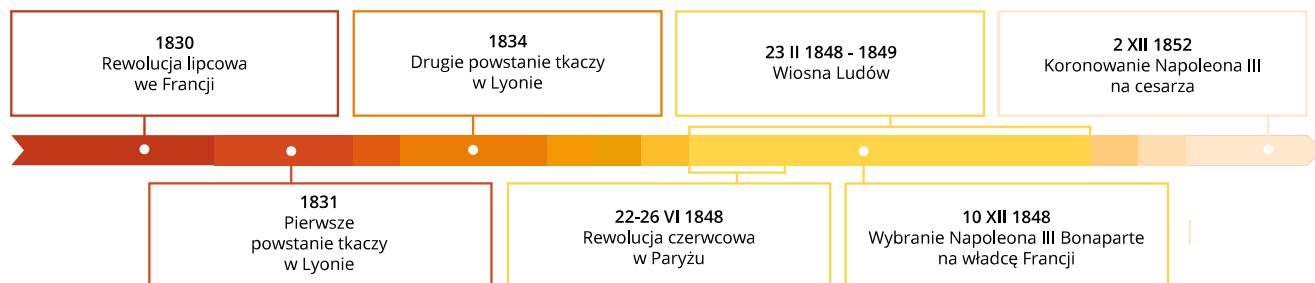
- Cytat za: *Między rewolucją francuską a rewolucją październikową*, oprac. I. Rusinowa, T. Wituch, Warszawa 1980, s. 154.

Rewolucja lutowa we Francji - 1848 r.

Napoleon III, Karol Ludwik Napoleon Bonaparte (1808–1873).

Źródło: Franz Xaver Winterhalter, domena publiczna.

W latach 40. XIX wieku Francuzi, by ominąć ograniczenia wolności zgromadzeń, organizowali w Paryżu – pod pretekstem publicznych bankietów – mityngi polityczne. Ich organizatorami byli liberalni republikanie, kontestujący rządy króla Ludwika Filipa. Zgromadzonym rozdawano wino, a działacze opozycyjni wygłaszali długie „toasty”, czyli w rzeczywistości – mowy polityczne. Gdy rząd zakazał także i tych zgromadzeń, w lutym 1848 r. w Paryżu wybuchła nowa rewolucja.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz przebieg rewolucji lutowej we Francji w 1848 roku.
- Wyjaśnisz, dlaczego już kilka miesięcy później lud paryski zbuntował się ponownie.

- Opiszysz proces przywrócenia cesarstwa we Francji po rewolucji lutowej.

Przeczytaj

Powstanie II Republiki we Francji

W trakcie rozruchów znaczna część sił porządkowych, skierowana do ich tłumienia, przeszła na stronę buntowników, co zmusiło monarchę do [abdykacji](#). Zwycięscy [liberałowie](#) nie zamierzali szukać następcy tronu, lecz utworzywszy rząd tymczasowy, [proklamowali](#) II Republikę Francuską. Pierwszym wyzwaniem, przed którym stanęła nowa władza, było rozwiązanie problemu bezrobocia oraz wysokich cen żywności. Było to konieczne, aby zapobiec radykalizacji nastrojów wśród bezrobotnych, stanowiących dotąd główną siłę napędową rewolucji, ale podatnych na hasła [demagogów](#), postulujących likwidację własności prywatnej, pod wpływem których mogli zwrócić się przeciw rządowi. Aby tego uniknąć, utworzono więc warsztaty narodowe, w których za skromną płacę dawano zatrudnienie przy pracach porządkowych. Jednak spadek wpływów z podatków uniemożliwił finansowanie tej inicjatywy przez dłuższy okres. Zapowiedź wysłania bezrobotnych do osuszania bagien na prowincji spowodowała w czerwcu 1848 r. wybuch rewolty robotniczej. Jej krwawe stłumienie wprawdzie odsunęło zagrożenie ze strony radykałów, lecz zarazem pogrzebało popularność liberalnych [republikańców](#).

Obraz ukazuje walki ludności Paryża z wojskiem podczas wydarzeń czerwcowych 1848 r. Widoczna jest barykada na rue Soufflot, w tle paryski Panteon. Rewolucja, która wybuchła we Francji w lutym 1848 r. była w dużej mierze zrywem robotniczym. Zwróć uwagę na czerwoną flagę. Co symbolizuje?

Źródło: Horace Vernet, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Powrót cesarstwa

W listopadzie 1848 r. uchwalono konstytucję, która ustanawiała Francję republiką. Wybierany na czteroletnią kadencję prezydent miał odtąd sprawować władzę wykonawczą, m.in. przez nominowanych przez siebie ministrów, władzę ustawodawczą oddano zaś [jednoizbowemu parlamentowi](#). Jeszcze w tym samym roku prezydentem wybrano bratanka Napoleona I,

Ludwika Napoleona Bonaparte, krótka kadencja nie zaspokajała jednak jego ambicji. Odwołując się do napoleońskich sentymentów, wciąż żywych zwłaszcza na prowincji, zdobył on znaczne poparcie, co pozwoliło mu się częściowo uniezależnić od nieprzewidywalnych paryżan. Z jego inicjatywy w 1851 r. opracowano nową konstytucję, przyjętą następnie w ogólnonarodowym referendum. Upodobniła ona ustrój francuski do rozwiązań z czasów konsulatu, wzmacniając władzę wykonawczą kosztem ustawodawczej. Natomiast w 1852 r. kolejne referendum zadecydowało o przywróceniu cesarstwa. Dotychczasowy prezydent Ludwik Napoleon koronował się na cesarza Francuzów i przyjął imię Napoleona III. Musiał on jednak w znacznie większym stopniu niż kiedyś jego stryj zabiegać o zdanie opinii publicznej na swój temat. Temu właśnie służyły sojusze z Kościołem katolickim, dzięki któremu monarcha pozyskał sympatię religijnych chłopów, oraz rozbudowa szkolnictwa i położenie w programach nacisku na historię Francji, ze szczególnym uwzględnieniem okresu napoleońskiego. W konsekwencji stopniowo zlikwidowano barierę kulturową między miastem a wsią, wśród chłopów zaś upowszechniła się świadomość obywatelska.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D12L5Q1S4>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Powrót cesarstwa*.

Napoleon III, Karol Ludwik Napoleon Bonaparte (1808–1873), syn Ludwika, brata Napoleona Bonaparte, prezydent Francji w latach 1848–1852, cesarz Francuzów w latach 1852–1870.

Źródło: Franz Xaver Winterhalter, ok. 1855, olej na płótnie, 240 × 155 cm, Museo Napoleonico w Rzymie, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik

abdykacja

(z łac. *abdicatio* – zrzeczenie się) dobrowolne zrzeczenie się władzy przez monarchę

demagogia

(gr. *demagogia* – kierowanie ludem, od *demos* – lud + *agein* – prowadzić) sposób pozyskiwania zwolenników polegający na odwoływaniu się do ich emocji, oczekiwań i na składaniu nierealnych obietnic

(definicja na podstawie słownika PWN)

liberalizm

(z łac. *liberalis* – wolnościowy, od *liber* – wolny) ideologia polityczna uznająca wolność za wartość najwyższą, narodziła się na przełomie XVIII i XIX w.

parlament

naczelny organ władzy państwowej sprawujący funkcję ustawodawczą
(definicja na podstawie słownika PWN)

proklamacja

(z łac. *proclamatio* – wezwanie) publiczne oświadczenie w sprawie wielkiej wagi; też: odezwa skierowana do społeczeństwa
(definicja na podstawie słownika PWN)

republikanizm

(z łac. *res publica* – rzecz publiczna, państwo) pogląd uznający republikę za najlepszą formę rządu
(definicja na podstawie słownika PWN)

Słowa kluczowe

rewolucja lutowa, Francja, II Republika Francuska, Napoleon III, świat w drugiej połowie XIX w., świat na początku XX w.

Bibliografia

M. Żywczyński, *Historia Powszechna 1789–1870*, Warszawa 2001.

J. Baszkiewicz, *Historia Francji*, Wrocław 2008.

J. Falkowski, *Wspomnienia z roku 1848 i 1849*, cz. 1, Warszawa 1908.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej, nr 53, *Od Wiosny Ludów do wojny francusko-pruskiej*, oprac. J. Frejlich, Kraków 1924.

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i na jego podstawie wykonaj polecenia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P18qBUC6L>

Powstanie II Republiki Francuskiej

W lutym 1848 roku lud Paryża zmusił do abdykacji króla Ludwika Filipa. Rewolucję lutową z uwagą śledziła Europa, choć wiadomości docierały do innych państw z opóźnieniem. Jeden z urzędników i polityków angielskich, Charles Greville, tak relacjonował wydarzenia z lutego 1848 roku we Francji w swoim dzienniku:

„Wydawało się, że rząd jest bardzo silny i nie zagrożony. Król był nadal uważany za człowieka wybitnie rozsądnego i mężnego, posiadającego głęboką znajomość kraju i ludzi, nad którymi panował, i choć postępowanie jego – jak również ministrów – w sprawie reformy parlamentarnej wywołało wątpliwości, co do ich rozwagi – spodziewano się w najgorszym razie upadku gabinetu Guizota i pewnych form, które okażą się nieuniknione. Nikt jednak nie wyobrażał sobie, by król broniony przez stutysięczną armię oraz przez fortyfikacje Paryża (o których mówiono zawsze, że umyślnie wybudował je w taki sposób, by zapewnić sobie panowanie nad sytuacją w stolicy) – może być narażony na jakiekolwiek osobiste ryzyko czy niebezpieczeństwo.

Gdy zatem wybuchło nagle to wielkie powstanie, zmiatając wszystko na swej drodze z nieodpartą siłą i szybkością huraganu, wszyscy tutaj osłupieli ze zdumienia, nikt jednak w ciągu pierwszych dwu dni nie przewidywał końcowej katastrofy. W Paryżu wszyscy od króla w dół stracili, jak się zdaje, rozsądek i przytomność umysłu. W momencie gdy piszę, nie znane nam są jeszcze szczegóły wydarzeń, nie wiem, co mówił i czynił król, i jak odegrali swe role inni. Wiadomo, że ustąpił Guizot, a na jego miejsce mianowany został Mole – kapitalny błąd, gdyż Mole był drugim Guizotem, zaś jego wybór dowodzi jedynie, jak dalece król nie zdawał sobie sprawy, że stoi na krawędzi przepaści. Daremne wysiłki Molego spowodowały stratę paru cennych godzin. Wtedy przybyli Thiers i Odilon Barrot, od kilku godzin ministrowie, którzy zmyleni złudnym poklaskiem tłumu, wyobrażali sobie, że potrafią opanować i uspokoić lud Paryża. Namówili oni króla, by wycofał wojska, mówiąc mu, że odpowiadają za zachowanie ludności. Ta fatalna rada kosztowała go koronę, której zresztą być może i tak nie byłby

zdołał utrzymać na głowie. Tymczasem fala rozruchów posuwała się naprzód i grupa osób, wśród nich Girardin, pospieszyła do pałacu Tuileries donosząc królowi, że jego życie jest w niebezpieczeństwie i radząc mu, by abdykował; on jednak odmówił. Wtedy zaczęli go usilnie namawiać ludzie z najbliższego otoczenia, między innymi jego własny syn (książę de Montpensier); w końcu podpisał akt zrzeczenia się tronu. Tłumy posuwały się jednak dalej naprzód, pałac zaś pozbawiony był jakiegokolwiek obrony. Wtedy król zdecydował się (czy może został namówiony) na ucieczkę. On sam, królowa, oraz obecni przy nich członkowie rodziny opuścili pałac w tak wielkim pośpiechu, że nie zdążyli zabrać ze sobą czegokolwiek, a do tego prawie wcale nie mieli przy sobie pieniędzy. Podążyli do Dreux, tam zaś rozdzielili się i, jak dotąd, nikt nie wie, gdzie przebywa król oraz ci członkowie jego rodziny, którzy nie zjawili się jeszcze w Anglii”.

Podczas gdy na wyspach analizowano postępowanie Ludwika Filipa, we Francji monarchii już nie było – została obalona, a powołany równocześnie Rząd Tymczasowy, w skład którego weszli republikanie i socjaliści utopijni, ogłosił powstanie Republiki Francuskiej. Oto jak brzmiała proklamacja rządu skierowana do narodu francuskiego 25 lutego 1848 roku:

„Bohaterstwo ludu Paryża obaliło oto rząd wsteczny i oligarchiczny. Rząd ten zbiegł, pozostawiając po sobie krwawy ślad, na zawsze uniemożliwiający mu powrót. Polała się krew ludu, jak w lipcu, ale tym razem krew szlachetna nie pójdzie na marne. Zdobyła ona rząd narodowy i ludowy, odpowiadający woli, prawom i postępowym dążeniom tego ludu wielkiego i wielkodusznego. Rząd Tymczasowy, pod naporem okoliczności powołany z woli ludu, drogą aklamacji, przez posłów departamentu na posiedzeniu w dniu 24 lutego, zajęty jest w chwili obecnej troską o zorganizowanie i utrwalenie zwycięstwa ludowego. [...] Gdy krew się przelewa, a stolica Francji stoi w płomieniach, wówczas opanowanie niebezpieczeństwa i ochrona dobra publicznego jest głównym nakazem dla Rządu Tymczasowego. Cała Francja skupi się około swego rządu i poprze go swoim patriotyzmem. Pod rządami ludowymi, które Rząd Tymczasowy ogłasza, każdy obywatel współsprawuje władzę. Francuzi! Dajcie światu przykład podobny temu, jaki Paryż dał całej Francji; przygotujcie się przez zachowanie porządku i zaufanie w siły własne, do korzystania z tych potężnych instytucji, do których stworzenia będziecie powołani. Rząd Tymczasowy chce Rzeczypospolitej, z zastrzeżeniem uznania jej przez lud francuski, który natychmiast będzie wezwany do wypowiedzenia swego zdania. Ani lud Paryża, ani Rząd Tymczasowy nie rości sobie pretensji do tego, aby pogląd swój narzucić ogółowi obywateli w sprawie ostatecznej formy rządu, którą ogłosi zwierzchnictwo ludu”.

Polecenie 2

Wyjaśnij przyczyny klęski króla i zwycięstwa rewolucjonistów.

Polecenie 3

Nie po raz pierwszy król Francji uciekał przed zamieszkami z Paryża. Przypomnij, kiedy i dlaczego doszło do tego wcześniej. Porównaj przebieg obu rewolucji.

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami, a następnie wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DrmXSoNtq>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Rewolucja lutowa we Francji. Część 1.*

Polecenie 2

Opisz sytuację gospodarczą we Francji pod koniec lat 40. XIX w.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Wyjaśnij rolę „bankietów” urządzanych przez Francuzów za czasów panowania Ludwika Filipa. Dlaczego zakaz ich organizowania doprowadził do protestów, a w konsekwencji do wybuchu zamieszek?

Twoja odpowiedź

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DrmXSoNtq>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Rewolucja lutowa we Francji. Część 2.*

Polecenie 4

Przedstaw reformy wprowadzone przez Rząd Tymczasowy.

Twoja odpowiedź

Polecenie 5

Wyjaśnij, dlaczego – mimo zwycięstwa rewolucji lutowej – w czerwcu 1848 r. wybuchła kolejna rewolucja. Jakie były jej konsekwencje?

Twoja odpowiedź

Zapoznaj się z poniższym tekstem źródłowym, a następnie wykonaj polecenie.

« Obywatele, natychmiastowe wybory do Zgromadzenia Narodowego były niebezpieczeństwem dla Republiki. Od pięćdziesięciu lat jedynie kontrrewolucja ma głos we Francji. Prasa, której usta kneblują rygory podatkowe, nie dociera do głębi społeczeństwa. Masy wychowywano dotychczas drogą ustnego nauczania, które zawsze było i ciągle jeszcze jest w rękach wrogów Republiki. Ludność wiejska skłonna jest słuchać tylko dostojników partii pokonanych: ludzie oddani sprawie demokratycznej są jej prawie nieznani. Wolność głosowania byłaby w tych warunkach tylko pozorna. Wszystkie wrogie wpływy sprzysięgłyby się, aby sfałszować wyraz woli ludu. [...] We Francji odgrywa się dzisiaj potworną komedię. Czy damy się wywieść w pole, obywatele? Wrogowie nasi, zwolennicy przemocy, uciekają się do podstępu: chcą w pośpiechu zerwać owoce trzydziestu lat ucisku. Nie zapominajcie, że między wyborami, przeprowadzonymi jutro albo za sześć miesięcy, jest przepaść. Głosowanie w chwili obecnej byłoby zaskoczeniem i kłamstwem: poprzedzone dyskusją, da ono wyraz prawdzie, ale dyskusję trzeba wpierw umożliwić. Wobec tego żądamy odroczenia wyborów i wysłania do departamentów obywateli, których zadaniem będzie uświadomienie ludności w interesach Republiki.

Cytat za: *Między rewolucją francuską a rewolucją październikową*, oprac. I. Rusinowa, T. Wituch, Warszawa 1980, s. 154.

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Cytowany dokument został wydany przez rojalistów.	☐	☐
Ludność wiejska nie udzieliła wystarczającego poparcia zwolennikom demokracji.	☐	☐
Autorzy odezwy domagali się przeprowadzenia natychmiastowych wyborów.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z poniższymi ilustracjami i rozstrzygnij, czy odnoszą się one do rewolucji lutowej we Francji.

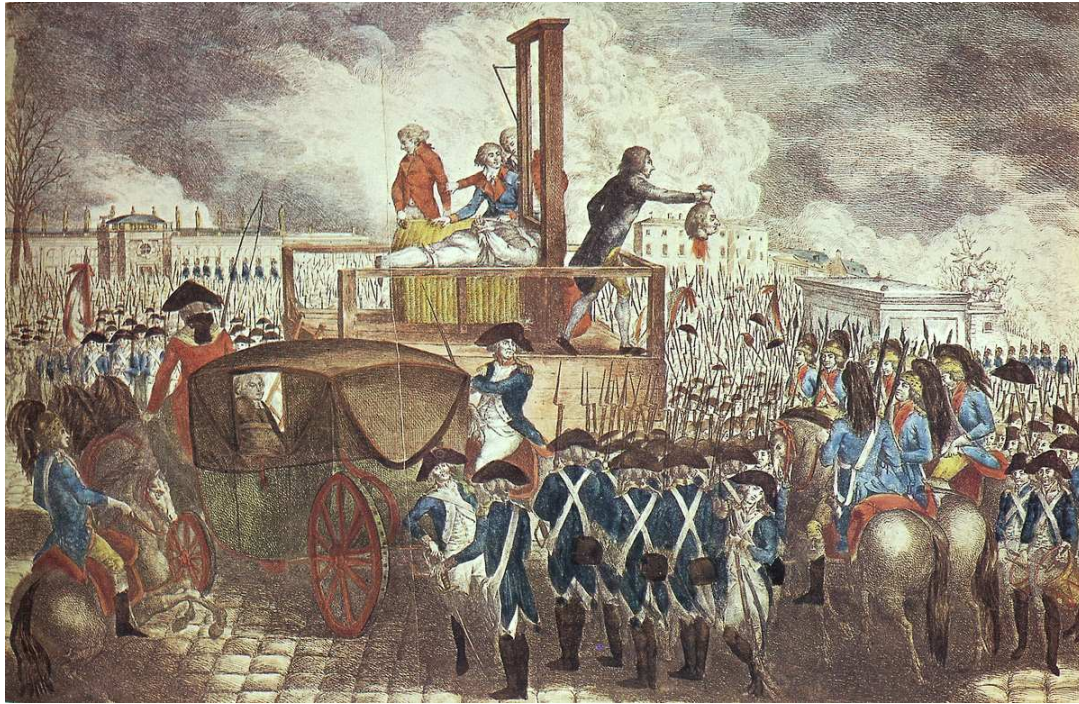
☐ nie

☐ tak

☐ nie

☐ tak

☐ nie

☐ tak

Dla nauczyciela

Autor: Stanisław Mrozowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Rewolucja lutowa we Francji - 1848 r.

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

XXXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) charakteryzuje podział polityczny świata u schyłku XIX w.;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia przyczyny i przebieg rewolucji lutowej we Francji;
- wyjaśnia okoliczności powołania II Republiki Francuskiej oraz reformy wprowadzone przez Rząd Tymczasowy;
- omawia przyczyny rozpadu dotychczasowej współpracy francuskiej burżuazji z robotnikami i chłopami;
- opisuje proces przywrócenia cesarstwa we Francji.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Rewolucja lutowa we Francji”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” oraz pierwszym filmem z sekcji „Film + Sprawdź się” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.

Faza wstępna:

1. Prowadzący lekcję określa cel zajęć i informuje uczniów o ich planowanym przebiegu. Przedstawia kryteria sukcesu oraz wyświetla na tablicy temat lekcji.
2. **Raport z przygotowań.** Nauczyciel, przy użyciu dostępnego w panelu użytkownika raportu, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji: sprawdza, którzy uczestnicy zajęć zapoznali się z udostępnionym e-materiałem. Nauczyciel poleca uczniom, aby zgłaszali swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Gdy uczniowie wyczerpią swoje pomysły, a pozostały jeszcze jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel uzupełnia informacje.

Faza realizacyjna:

1. Praca z pierwszym multimedialnym („Audiobook”). Nauczyciel czyta polecenie 2: „Wyjaśnij przyczyny klęski króla i zwycięstwa rewolucjonistów”. Uczniowie wykonują je w parach, a następnie porównują swoje rozwiązania z innym zespołem i omawiają kolejno

- wykonane kroki. Wybrana para przedstawia swoją propozycję odpowiedzi na forum klasy, następuje jej omówienie. W podobny sposób uczniowie wykonują polecenie 3.
2. Praca z drugim multimedialnym („Film + Sprawdź się”). Uczniowie zapoznają się z drugim filmem. Każdy uczeń pracuje indywidualnie, samodzielnie przygotowując odpowiedzi do polecenia 4. Po wyznaczonym przez nauczyciela czasie wybrani lub chętni uczniowie odczytują swoje propozycje odpowiedzi dotyczące reform wprowadzonych przez Rząd Tymczasowy. Nauczyciel komentuje rozwiązania uczniów.
3. Nauczyciel, nawiązując do obejrzanego filmu, zadaje uczniom pytania: Dlaczego – mimo zwycięstwa rewolucji lutowej – w czerwcu 1848 r. wybuchła kolejna rewolucja? Dlaczego doszło do rozłamu między burżuazją a robotnikami i chłopami? W jaki sposób zakończyła się rewolucja? Uczniowie przedstawiają swoje propozycje odpowiedzi, dyskutują.

Faza podsumowująca:

1. Zalogowany na platformie nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Wybrany uczeń odczytuje cele lekcji, następuje wspólne omówienie: co udało się osiągnąć, do czego warto wrócić, czego nie udało się zrealizować i dlaczego. Później nauczyciel analizuje przebieg lekcji i przeprowadza ewaluację, z której wnioski wykorzysta w przyszłości.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia nr 1 i 2 z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

M. Żywczyński, *Historia Powszechna 1789–1870*, Warszawa 2001.

J. Baszkiewicz, *Historia Francji*, Wrocław 2008.

J. Falkowski, *Wspomnienia z roku 1848 i 1849*, cz. 1, Warszawa 1908.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej, nr 53, *Od Wiosny Ludów do wojny francusko-pruskiej*, oprac. J. Frejlich, Kraków 1924.

Wskazówki metodyczne:

- Uczniowie mogą zapoznać się przed lekcją z sekcją „Audiobook”, aby przygotować się do późniejszej pracy.

Spis ilustracji nieopisanych:

- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 1: Świątujący rewolucjoniści po wygranej w marcu 1848; domena publiczna, Wikimedia Commons.

- Ćwiczenie 2 - Ilustracja 2: Horace Vernet, Walki na rue Sufflot w czasie dni czerwcowych; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 - Ilustracja 3: Egzekucja Ludwika XVI – miedzioryt z 1793; domena publiczna, Wikimedia Commons.